

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากขึ้น จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ไปแล้ว เรายำเทคโนโลยีการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตมาใช้ประโยชน์ เพื่ออำนวยความสะดวกในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษา แต่อินเทอร์เน็ตก็ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมจากเดิมที่เคยมีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย มาสู่สังคมสมัยใหม่ การติดต่อสื่อสารระหว่างกันที่รวดเร็ว มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันและมีโครงสร้างทางสังคมซับซ้อนมากขึ้นกว่าเดิม อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ และมีประโยชน์อย่างมหาศาล แต่ก็สามารถให้โทษอย่างมหันต์ได้มากเช่นกัน โดยเฉพาะเยาวชนที่มีประสบการณ์น้อยและวุฒิภาวะที่ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสิ่งใด ผิดสิ่งใดถูก บางครั้งทำให้ไม่สามารถถ่วงถ่วงสิ่งที่เป็นอันตรายที่เกิดขึ้นในอินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะเป็นเกมส์หรือ แม้แต่ภาพลามกอนาจารเองก็ตาม การที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้การเล่นอินเทอร์เน็ต พัฒนาก้าวล้ำไปเป็นการสนทนาผ่าน ห้องสนทนา หรือ Chat room แบบใหม่ที่ให้ความตื่นเต้นเร้าใจแบบเห็นหน้าคู่สนทนาผ่านทาง “เว็บแคม” เว็บแคม (คือการนำกล้องขนาดเล็กมาต่อเข้ากับคอมพิวเตอร์ทำให้ผู้เล่นสามารถเห็นหน้าอีกฝ่ายหนึ่งได้แม้จะอยู่ห่างกันคนละทวีป) วิธีการสนทนาแบบใหม่นี้เพิ่มอรรถรสให้กับผู้เล่นอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น ประโยชน์ของ “เว็บแคม” โดยปกติ ใช้ในทางธุรกิจและติดต่อกันระหว่างบุคคล ซึ่งทำให้ประหยัด และสะดวกกว่าใช้โทรศัพท์ทางไกล เช่น การประชุมผ่านอินเทอร์เน็ต การติดต่อกันระหว่างครอบครัวที่อยู่ต่างประเทศ แต่ปัจจุบัน เด็กและเยาวชนที่นิยมสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยผิดประเภท และนำไปสู่ความเสื่อมเสียทางศีลธรรม บางรายใช้ในการหาคู่และสนทนาเรื่องเพศ หรือแม้แต่การแสดงพฤติกรรมบางอย่างในทางที่ล่อแหลมผ่าน “เว็บแคม” ซึ่งผลที่ตามมาอาจนำมาสู่ภัยคุกคามทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ ได้ เช่น การล่อลวง การแอบบันทึกภาพไว้แบล็คเมล การลวงละเมิดทางเพศ และอาจนำมาสู่การข่มขืนได้ในที่สุดอีกทั้ง เด็กและเยาวชนในปัจจุบันใช้อินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย ด้วยเทคโนโลยีอันทันสมัยนี้เองกำลังจะกลายเป็นดาบสองคมที่จะนำไปสู่การใช้อินเทอร์เน็ตผิดประเภท โดยเว็บไซต์ที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นสื่อทางเพศเชิงไม่สร้างสรรค์ และบางเว็บก็มีระดับความรุนแรงมาก และเป็นช่องทางของการเผยแพร่เรื่องราวผิดศีลธรรมอันดีของไทย เช่น

การสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ตด้วยคำที่ไม่สุภาพหยาบคายจนไปถึงส่งภาพลามกอนาจารมาให้ดู หรือบางคนอาจจะสนทนาเรื่องเพศ และมีการนัดเจอจนอาจนำมาสู่การล่อลวง การละเมิดทางเพศ และอาชญากรรมทางเพศได้ในที่สุด

จากผลการสำรวจจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าปัจจุบันมีจำนวนร้านอินเทอร์เน็ตทั่วประเทศทั้งหมด 5,670 ร้าน แบ่งเป็นเขต กทม. และปริมณฑล 1,832 ร้าน ภาคกลาง 1,027 ร้าน จังหวัดเชียงใหม่มีมากที่สุด 287 ร้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 983 ร้าน และภาคใต้ 839 ร้าน ซึ่งผู้ให้บริการจะเป็นเด็กนักเรียน นักศึกษาที่มาเล่นเกมส์ นั่งพิมพ์ข้อความพูดคุยผ่านห้องสนทนา น้อยมากที่จะใช้หาความรู้ ประเด็นสำคัญของการใช้อินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้จึงอยู่ที่ความเข้าใจและเลือกรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม ไม่ใช้อินเทอร์เน็ตให้เกิดผลเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชนซึ่งมีวุฒิภาวะต่ำกว่าผู้ใหญ่ใช้นั้น ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมดูแลการใช้อินเทอร์เน็ตให้เหมาะสมจากหลายภาคส่วน ดังที่ศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และได้เข้ามามีบทบาท ในเรื่องนี้มาตั้งแต่ในปี 2548

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ในสังคมที่มีระบบการเฝ้าระวังทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีเจ้าภาพหลักดำเนินการ ทั้งนี้ในมุมมองของคนทั่วไปมักให้ความสำคัญกับการเฝ้าระวังน้อยกว่าการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว อาทิ สังคมไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบเตือนภัยคลื่นยักษ์สึนามิ มองว่าเป็นการลงทุนที่เปล่าประโยชน์ จนกระทั่งเกิดคลื่นยักษ์สึนามิแล้วมีผู้เสียชีวิตหลายพันศพจึงเห็นประโยชน์

การเฝ้าระวังทางสังคมก็เช่นเดียวกันในปัจจุบันยังมีความสำคัญน้อยกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทางสังคม อย่างไรก็ดี ภายใต้กระแสความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีระบบการวิเคราะห์การแปลผลค่อนข้างง่ายเมื่อเทียบกับอดีต ดังนั้นการมีข้อมูลข่าวสาร สาระความรู้ที่เพียงพอป้อนสู่ระบบสามารถพยากรณ์สถานการณ์ข้างหน้าได้ การให้ความสำคัญต่อการเฝ้าระวังจึงมีมากขึ้น

จากการดำเนินงานของศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จาก 76 จังหวัดทั่วประเทศ นักเฝ้าระวังฯจะเป็นบุคลากรที่มีการติดตามเรื่องของการเฝ้าระวังภัยต่าง ๆ จากการใช้อินเทอร์เน็ตที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเฝ้าระวังทางสังคมที่จะมีส่วนช่วยในการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนเป็นไปในทางที่เหมาะสม

ดังนั้น การศึกษาทักษะของนักเฝ้าระวังฯต่อมาตรการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางเพศจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนจึงน่าจะมีประโยชน์ต่อพ่อแม่ผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทักษะของนักเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อมาตรการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางเพศจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อแสวงหามาตรการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางเพศจากการใช้อินเทอร์เน็ตในด้านการปิดกั้นเว็บไซต์ ด้านการประชาสัมพันธ์และด้านการแก้ไข

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาทักษะของข้าราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมฯต่อมาตรการป้องกันภัยคุกคามทางเพศจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน และ ศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ บทความทางหนังสือพิมพ์ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นของนักเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต่อมาตรการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางเพศจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน

นักเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม หมายถึง เจ้าหน้าที่เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภายใต้การดูแลของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสอดส่องดูแลในเรื่องที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อแจ้งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ

ศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หมายถึง หน่วยงานในกำกับของรัฐทำหน้าที่ประมวลข้อมูลที่ได้รับจากนักเฝ้าระวังทั่วประเทศ

เพื่อจัดลำดับความสำคัญและเตือนภัยทางสังคมให้ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการสำหรับการเชื่อมโยงพันธกิจระหว่างบุคลากร มีการส่งและรับข้อมูลจากส่วนกลางและส่วนจังหวัดใด กลไกสำคัญของกิจกรรมเฝ้าระวังทางสังคมอยู่ที่นักเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคม ที่ต้องรับรู้เทคโนโลยีเครื่องมือ และเชื่อมโยงข้อมูลสู่ส่วนกลาง ในขณะเดียวกัน ต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลให้กับคณะทำงานเฝ้าระวังระดับจังหวัด ถึงทิศทางการเฝ้าระวัง พร้อมกันนั้นก็รับฟังประเด็นปัญหาเฉพาะของแต่ละพื้นที่ เพื่อสร้างมาตรวัดและเครื่องมือที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของตนเอง นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่บริหารจัดการจัดเก็บข้อมูลของอาสาสมัครเฝ้าระวังระดับพื้นที่ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ตรงกับประเด็นของการสำรวจ

ภัยคุกคามทางเพศจากการใช้อินเทอร์เน็ต หมายถึง การถูกคุกคามทางเพศที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น การสนทนาและส่งภาพลามกอนาจารผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

มาตรการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางเพศ หมายถึง การปิดกั้นเว็บไซต์ การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ และการแก้ไขปัญหา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อมาตรการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางเพศที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อทราบถึงมาตรการในการเฝ้าระวังภัยคุกคามทางเพศและการกระทำผิดทางเพศจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน